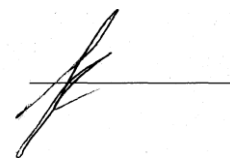

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Затверджено
на засіданні кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)
Завідувач кафедри
проф. Квас О. В.

Л.О. Ковальчук

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Методичні матеріали
до семінарських і практичних занять,
організації контролю програмних результатів навчання
магістрів I курсу заочної форми навчання
факультету педагогічної освіти
(для спеціальності: 011 «Освітні, педагогічні науки»)

Львів 2022

ЗМІСТ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни	3
2. Методичні вказівки до семінарських і практичних занять	4
<i>Семінарське заняття №1. Використання методологічних підходів у дослідженні актуальних проблем управління та експертизи освітнього простору</i>	<i>4</i>
<i>Практичне заняття №1. Обґрунтування наукового апарату педагогічного дослідження</i>	<i>4</i>
<i>Практичне заняття №2. Використання методів, аналіз та інтерпретація результатів дослідження якості освіти</i>	<i>5</i>
3. Індивідуальні завдання (навчальний проект)	5
4. Організація контролю навчальної діяльності студентів	6
Система виставлення балів	6
Питання, винесені на іспит	8
Рекомендована література	10

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: засвоєння студентами методологічних, теоретичних і практичних основ курсу; формування методологічної компетентності у майбутніх магістрів освітніх, педагогічних наук, професіоналів з управління та експертизи освітнього простору; ознайомлення з особливостями наукових досліджень відповідно до фахового спрямування; професійно-педагогічна підготовка фахівців ступеня «магістр» до написання різних видів наукових робіт (у т.ч. й магістерської), проведення наукових досліджень у різних типах закладів освіти під час педагогічної практики тощо.

Основні завдання:

- ◆ осмислення методологічних основ та логіки наукових досліджень;
- ◆ формування адекватного розуміння сутності науки, її цілей та функцій, загальних принципів наукового пізнання, концепції та методологічних підходів до дослідження педагогічних проблем з урахуванням фахового спрямування;
- ◆ оволодіння концептуальними основами наукового дослідження, науковим апаратом дослідження, моделюванням етапів наукового дослідження, методичним та математичним інструментарієм його проведення відповідно до фахового спрямування;
- ◆ ознайомлення з плануванням, організацією та проведенням педагогічного експерименту в науково-дослідній роботі;
- ◆ оволодіння теоретичними і практичними основами опрацювання, аналізу та інтерпретації результатів наукового дослідження;
- ◆ підготовка до написання різних видів наукових продуктів.

Програма навчальної дисципліни передбачає:

- ◆ вивчення теоретичних, методологічних і методичних основ курсу, логіки і методологічних підходів до організації і проведення наукових досліджень;
- ◆ роботу з науковими літературними джерелами, підготовку й оформлення різних видів науково-дослідної роботи студентів, у т.ч. кваліфікаційних робіт;
- ◆ ознайомлення студентів з плануванням, організацією та проведенням наукових досліджень;
- ◆ з'ясування особливостей організації та проведення педагогічного експерименту;
- ◆ опрацювання, аналіз та інтерпретацію результатів наукових досліджень;
- ◆ виконання навчального проекту;
- ◆ реалізацію міждисциплінарних зв'язків з іншими навчальними дисциплінами.

У процесі вивчення студентами навчальної дисципліни, опанування ними теоретичними, методологічними, методичними і практичними засадами курсу формуються такі **програмні компетентності**: *інтегральна; загальні; фахові*. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування **програмних компетентностей** і досягнення **програмних результатів навчання** (зазначені у «Силабусі з навчальної дисципліни»).

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МЕТОДОЛОГІЯ І ЛОГІКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Семінарське заняття № 1

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ У ДОСЛІДЖЕННІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКСПЕРТИЗИ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ¹

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Інструкція до заняття (Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с. С. 22).
2. Теоретичний блок (с. 8–21).
3. Діагностичний блок (для самоконтролю — с. 23–40).

📖 **Рекомендована література:** Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с. С. 22.

Практичне заняття № 1

ОБҐРУНТУВАННЯ НАУКОВОГО АПАРАТУ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ (з урахуванням фахового спрямування)

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Інструкція до заняття (Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с. С. 58–61).
2. Теоретичний блок (с. 41–57).
3. Діагностичний блок (для самоконтролю — с. 62–79).

📖 **Рекомендована література:** Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с. С. 61.

Практичне заняття № 2

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ, АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Інструкція до заняття (Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень. С. 149 (анкетування); 219–225).
2. Теоретичний блок (с. 136–146; 175–184; 200–218).
3. Діагностичний блок (для самоконтролю — С. 151–174; 187–199; 226–260).

 Рекомендована література: Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень. С. 280.

3. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

№ теми	Навчальні питання
Теми 1-8	<p style="text-align: center;"><i>* Проєкт «Мій професійний портрет» (самоспостереження)</i></p> <p>Це оригінальне дослідження студента, що має продемонструвати здатність проводити дослідження, обробляти, аналізувати та інтерпретувати та узагальнювати отримані результати. При його виконанні слід дотриматися такого алгоритму дій:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ознайомитися з методиками психолого-педагогічного дослідження, запропонованих у діагностичних блоках відповідних тем навчального посібника [2]; ◆ відповісти на питання опитувальників, опрацювати, проаналізувати та інтерпретувати результати дослідження; ◆ за результатами самоспостереження укласти есе «Мій професійний портрет»
Тема 6	<p style="text-align: center;"><i>* Індивідуальне науково-дослідне завдання</i></p> <p>Це завдання має продемонструвати здатність студента проводити дослідження, обробляти, аналізувати, інтерпретувати та узагальнювати отримані результати. При його виконанні слід дотриматися такого алгоритму дій:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ із запропонованих опитувальників у навчальному посібнику [2] обрати тему для дослідження; ◆ визначити об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження; ◆ обґрунтувати теоретичну частину, методику проведення експерименту та опрацювання результатів; ◆ опрацювати, проаналізувати та інтерпретувати результати самоспостереження студентів групи, проведених за обраною темою дослідження; ◆ опрацювати, проаналізувати, інтерпретувати та узагальнити отримані результати

Примітка: * Зміст завдань конкретизовано у посібнику [2].

¹ Максимальна оцінка програмних результатів навчання студентів наведена на с. 6.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

СИСТЕМА ВИСТАВЛЕННЯ БАЛІВ

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:

- ◆ *семінарські заняття* — 5 балів, при цьому:
 - 5 балів — студент виконав усі завдання згідно плану заняття;
 - 4 бали — студент виконав не менше 70% завдань;
 - 3 бали — студент виконав не менше 50% завдань;
 - 2 бали — студент виконав не менше 30% завдань;
 - 1 бал — студент виконав окремі елементи завдань;
- ◆ *практичні заняття* – 10 балів (2 заняття по 5 балів), при цьому:
 - 5 балів — студент виконав усі завдання згідно плану заняття;
 - 4 бали — студент виконав не менше 70% завдань;
 - 3 бали — студент виконав не менше 50% завдань;
 - 2 бали — студент виконав не менше 30% завдань;
 - 1 бал — студент виконав окремі елементи завдань;На *семінарсько-практичні заняття* припадає 15% семестрової оцінки; максимальна кількість балів — 15;
- ◆ *науково-дослідна робота* (виконання індивідуального науково-дослідного проекту «Мій професійний портрет»): 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів — 10 за такими критеріями:
 - 9–10 балів — високий (творчий) рівень виконання завдань;
 - 7–8 балів — достатній (реконструктивний) рівень;
 - 5–6 балів — середній (репродуктивний) рівень;
 - 1–4 бали — низький (студент виконав окремі елементи завдань);
- ◆ *іспит* — 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів — 50 (включає 10 балів за науково-дослідну роботу «Мій професійний портрет»).

Критерії оцінювання завдань різного рівня складності:

тестові завдання першого рівня складності оцінюються в 1 бал за правильну відповідь;

тестові завдання другого рівня складності — 2 бали;

завдання третього рівня складності — 5 балів.

Враховується: активність студента під час аудиторних занять; самостійність, оригінальність, творчий підхід і своєчасне виконання завдань; посиљна активна участь студента у наукових заходах кафедри (семінарах, конференціях, олімпіадах тощо). Особлива увага звертається на відвідування занять студентом. Відпрацювання занять, пропущених з поважних причин, проводиться за розкладом консультацій викладачів.

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності під час вивчення курсу забезпечує:

- ♦ обговорення на першому лекційному занятті правил академічної доброчесності, що є виявом наукової культури студента-дослідника;
- ♦ попередження про наслідки плагіату чи інших форм недоброчесності (їх виявлення в письмовій роботі студента є підставою для незарахування викладачем завдання, незалежно від масштабів плагіату чи обману);
- ♦ неможливість (заборона) користування мобільними пристроями під час іспиту, виконання модульних контрольних робіт і самостійних практичних завдань під час аудиторних занять (за винятком часу, відведеного для виконання розрахункових завдань чи задач);
- ♦ обов'язкове посилання на використані літературні джерела під час написання творчих завдань (есе, тез доповідей, наукової статті та інших наукових продуктів);
- ♦ виконання науково-дослідної роботи (індивідуальний науково-дослідний проект «Мій професійний портрет») передбачає самостійну, оригінальну науково-дослідну діяльність студента, вияв ним творчого підходу, культури наукового і професійного мислення, дослідницьких здібностей, наукової культури тощо;
- ♦ побудова графічних (діаграм, гістограм тощо) і табличних зображень, розроблення науково-дослідних моделей здійснюється виключно на основі власних досліджень студента.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота				Підсумковий контроль (іспит)
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		
10 + 5 (л)		10 + 5 (л) + 20 (МК)		50
С 1	П 1	П 2	Індивідуальне науково-дослідне завдання (тема б)	
5	5	5	5	

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення
90–100	A	відмінно
81-89	B	добре
71-80	C	
61-70	D	задовільно
51-60	E	
Менше 50	FX	незадовільно

ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА ІСПИТ

Змістовий модуль 1

1. Наука як система знань і сфера людської діяльності.
2. Теоретичні та методологічні принципи науки, її цілі, функції. Наукознавство.
3. Наукове пізнання, сутність, його рівні і види.
4. Структурні компоненти теоретичного пізнання.
5. Єдність емпіричного і теоретичного, теорії і практики.
6. Наукова діяльність магістра освітніх, педагогічних наук, професіоналів з управління та експертизи освітнього простору.
7. Методологія в педагогіці (загальнонауковий рівень, конкретно-науковий рівень).
8. Понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження.
9. Класифікація наукових досліджень.
10. Методологічні підходи до організації наукових досліджень якості освіти.
11. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
12. Концепція та логіка наукового дослідження.
13. Методологічні параметри наукового дослідження.
14. Актуальність дослідження, її обґрунтування.
15. Об'єкт і предмет дослідження.
16. Формулювання мети та визначення завдань дослідження.
17. Гіпотеза, її формування.
18. Теоретико-методологічна основа дослідження.
19. Новизна дослідження. Теоретична і практична значущість.
20. Визначення загальноприйнятих методологічних параметрів наукових досліджень якості освіти.

Змістовий модуль 2

21. Методи наукового дослідження (сутність, класифікація).
22. Теоретичні методи наукового дослідження, вимоги до їх застосування у дослідженні актуальних проблем менеджменту, експертизи та організації освітнього простору.
23. Абстрагування і конкретизація.
24. Аналіз і синтез.
25. Індукція, дедукція, традукція.
26. Порівняння й аналогія.
27. Моделювання.
28. Ідеалізація та формалізація.
29. Екстраполяція.
30. Конкретизація й узагальнення.
31. Емпіричні методи (сутність, класифікація).
32. Спостереження (сутність, види, вимоги до застосування у процесі дослідження актуальних проблем освітніх, педагогічних наук, менеджменту, експертизи та організації освітнього простору).

33. Вивчення документації та результатів професійної діяльності в сфері освітніх, педагогічних наук, менеджменту, експертизи та організації освітнього простору.
34. Опитувальні (статистичні) методи наукового дослідження (бесіда, інтерв'ю, анкетування).
35. Методи вимірювання та оцінювання. Соціометрія.
36. Педагогічний експеримент (сутність, особливості, функції).
37. Види педагогічного експерименту, вимоги до його організування у процесі дослідження актуальних проблем освітніх, педагогічних наук, менеджменту, експертизи та організації освітнього простору.
38. Етапи проведення педагогічного експерименту.
39. Техніка застосування констатувального експерименту першого порядку.
40. Зміст, організація та методика формувального експерименту.
41. Констатувальний експеримент другого порядку у наукових дослідженнях.
42. Теоретико-методологічні засади діагностування педагогічного дослідження.
43. Методико-технологічні засади опрацювання результатів наукових досліджень.
44. Діагностичні методики вивчення педагогічних явищ.
45. Використання методів математичної статистики для визначення кількісних показників у наукових дослідженнях.
46. Методи зведення результатів наукових досліджень.
47. Інтерпретація результатів наукового дослідження актуальних проблем освітніх, педагогічних наук, менеджменту, експертизи та організації освітнього простору.
48. Магістерська робота, мета і значення у навчальній діяльності та науково-дослідній роботі студента. Тематика.
49. Вимоги до структури і змісту магістерської роботи. Схема викладу, обсяг і оформлення.
50. Головні етапи виконання магістерської роботи.
51. Оформлення літературних джерел.
52. Підготовка до захисту та захист магістерської роботи.
53. Проектування та моделювання наукового дослідження.
54. Студент як суб'єкт наукової діяльності.
55. Навчально-наукова робота студентів.
56. Науково-дослідна робота студентів.
57. Наукова діяльність (сутність, види, особливості).
58. Єдність науково-педагогічної та інноваційної діяльності фахівця сфери освітніх, педагогічних наук, менеджменту, експертизи та організації освітнього простору.
59. Наукова культура дослідника.
60. Наукова творчість дослідника.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова)

1. Бабенко В.В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи аналізу даних у психологічних і педагогічних експериментах: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені І. Франка, 2009. 184 с.
2. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 520 с. (рукопис).
3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2003. 192 с.
4. Підласий І.П. Діагностика і експертиза педагогічних проектів: навч. посіб. Київ: Україна, 1998. 343 с.
5. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання, 2006. 307 с.

Додаткова (допоміжна)

6. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. для студ. магістратури. Київ: Центр навч. л-ри, 2003. 316 с.
7. Воловик П.М. Теорія ймовірностей і математична статистика в педагогіці. Київ: Рад. шк., 1989. 221 с.
8. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. Чернігів: Чернігів. держ. центр науково-технічної і економічної інформації, 2003. 260 с.
9. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
10. Ковальчук Л. Практикум з педагогіки: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 253 с.
11. Ковальчук О., Когут С. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. За заг. ред. Л.Ковальчук. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 624 с.
12. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 486 с.
13. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. Київ: Укрвузполіграф, 1990. 239с.
14. Методичні рекомендації щодо написання, оформлення та захисту магістерської роботи / Укладачі Л.О.Ковальчук, Н.Я. Яремчук. Відп. за випуск О.В. Квас. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 65 с.
15. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів. За ред. А.Є. Конверського. Київ: Центр учб. л-ри, 2010. 352 с.
16. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 220 с.
17. Тверезовська Н.Т., Сидоренко В.К. Методологія педагогічного дослідження: навч. посіб; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 439 с.
18. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006. 352 с.
19. Pilch T., Bauman T. Zasady badań pedagogicznych: Strategie ilościowe i jakościowe. Warszawa: Wyd-wo Akademickie «Żak», 2010. 376 s.

Інтернет-джерела

20. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень. навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2014. 142 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf (дата звернення: 4.09.2017).
21. Закон України «Про вищу освіту». *Голос України*. 2014. №148 (5898). 6 серпня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 5.09.2014).
22. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 4.12.2018).
23. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>; <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 28.01.2019).
24. Руденко В.М. Математична статистика: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. 304 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Rudenko_Volodymyr/Matematychna_statystyka.pdf (дата звернення: 29.05.2018).
25. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9021/1/Metodologiya_naukovo-pedagogichnih_doslidzhen.pdf (дата звернення: 4.12.2018).
26. Тарелкін Ю.П., Цикін В.О. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. 196 с. URL: http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/42501/mod_resource/content/1/tarielkin_yu_p_tsikin_v_o_metodologiya_naukovykh_doslidzhen.pdf (дата звернення: 4.09.2017).
27. Чернілевський Д.В., Антонова О.Є. та ін. Методологія наукової діяльності: навч. посіб. За ред. Д.В. Чернілевського. Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. 484 с. URL: http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/chernylevskyy_mnd_2010.pdf (дата звернення: 4.09.2017).

Інші інформаційні ресурси:

28. *Вища освіта України.*
29. *Вища школа.*
30. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.*
31. *Освіта і управління.*
32. *Практика управління закладом освіти.*
33. *Управління освітою.*
34. *Управління школою.*